

PROMOTORS HÄLSNING

Planeringen av promotionen

Planeringen av denna promotion inleddes för mer än fyra år sedan. Teologiska fakultetens fakultetsråd beslutade den 4 juni 2013 be Herr Kansler om tillstånd att ordna nästa doktorspromotion jubileumsåret 2017. Då skulle det självständiga Finland fylla 100 år. År 2017 skulle det också vara 500 år sedan Reformationen fick sin början. Båda händelserna har haft en stor inverkan på Teologiska fakultetens verksamhet och forskning.

Kanslern beviljade tillstånd att ordna promotion, och fakulteten utsåg professor Aila Lauha till promotor. En promotionskommitté tillsattes i början av 2015. Till ceremonimästare kallades docenten och universitetslektorn Outi Lehtipuu och till övermarskalk docenten och universitetslektorn Heikki Pesonen. Hösten 2016 utsågs filosofie magister Maarit Elo-Valente till promotionskoordinator.

Arrangemangen kring promotionen har krävt stora insatser av alla medverkande, men arbetet har präglats av glädje och entusiasm. Jag hoppas att denna glädje och entusiasm smittar av sig på alla som deltar i promotionsfesten.

Teologie doktorerna från 1600-talet till vår tid

År 1643 ordnades den första promotionen vid Kungliga Akademien i Åbo, som hade grundats 1640. Promotionen var gemensam för alla fakulteter. Akademiens första teologie doktor, Johannes Elai Terserus från Sverige promoverades 1648, för 369 år sedan. Trots detta promoverades ännu länge därefter en betydande andel finska eller i Finland bosatta teologie doktorer annanstans än i Åbo, i synnerhet i Uppsala, Lund eller Greifswald. Man kunde beviljas doktorsgraden också utan ceremonier, av regenten.

Promotionstraditionen förändrades något i och med att universitetet flyttade från Åbo till Helsingfors 1828, och promotionerna började huvudsakligen ordnas vid fakulteterna. Sedan 1852 promoveras i Helsingfors även hedersdoktorer.

Före självständigheten ordnade Teologiska fakulteten sällan festliga doktorspromotioner, och promotionerna var ofta knutna till något kyrkohistoriskt märkesår. Kristendomens ankomst till Finland firades till exempel vid två promotioner, 1857 och 1907.

Vid Helsingfors universitet har ingen fakultet brukat ordna promotion varje år. På den här punkten skiljer sig praxis från den vid exempelvis Lunds universitet, där en gemensam promotion för alla fakulteter ordnas varje vår. Men i och med det ökade antalet doktorer har också Helsingfors universitet börjat ordna promotioner oftare. Intervallen mellan Teologiska fakultetens promotioner eller motsvarande jubileumssessioner, som till det yttre är mer modesta, har dock alltid varit minst tre år.

Även om det numera finns skillnader mellan de olika fakulteternas promotionstraditioner, går själva promotionsakten fortfarande enligt universitetets gamla former. På doktorspromotionen visar fakulteterna prov på kvaliteten och kvantiteten i den högsta akademiska utbildningen.

I och med promotionen 2017 kommer det sammanlagda antalet teologie doktorer som promoverats i Finland att passera tusenstrecket. Under de senaste 50 åren 1967–2017 har det ordnats elva promotioner eller med dem jämförbara jubileumssessioner. Fler än två tredjedelar av personerna i denna matrikel är doktorer som har promoverats under dessa 50 år.

Kvinnornas frammarsch

Eira Paunu (1908–2013) var den första kvinna som disputerade för teologie doktorsgraden i Finland. I dag har det gått 65 år sedan hon disputerade år 1952. Paunu disputerade i kyrkohistoria och gjorde en lång och

ärörrik karriär inom undervisningssektorn. Hon innehade också talrika samhällliga och kyrkliga förtroendeuppdrag. Ännu som pensionär ansåg hon det viktigt att främja kvinnors teologiska utbildning. Eira Paunu beviljades titeln professor år 1999.

Följande kvinna som disputerade i teologi var Eeva Ojanen, som i årets promotion vigs till jubeldoktor. Även hon har kyrkohistoria som forskningsområde. Doktorsavhandlingar skrivna av kvinnor blev allmännare från och med 1970-talet, och snart behandlade de också andra områden inom teologin.

Antalet disputerade kvinnor ökade dock långsamt. År 1990 låg siffran fortfarande under tjugo. Då var promotorn Kalevi Tamminen som i årets promotion vigs till jubeldoktor, och då mottog undertecknad sin egen doktorshatt.

Efter det har det skett en stor förändring, och på 2010-talet är allt fler av teologie doktorerna kvinnor. Av de 91 teologie doktorer som har utexaminerats från Helsingfors universitet under den föregående promotionsperioden, dvs. mellan våren 2011 och våren 2017, är kvinnorna i majoritet.

Högklassig doktorsutbildning ger goda resultat

Doktorsexamen kräver begåvning, motivation och flit. Varje doktorsavhandling kräver också stöd och engagemang av Teologiska fakulteten och dess lärare för att kunna slutföras. Forskning och forskarutbildning står i centrum för fakultetens verksamhet. Fakultetens strategi fastställer forskningens fokusområden och anvisar resurser. Fakulteten har redan länge fått erkänsla för sin högklassiga forskning i form av extern finansiering, i synnerhet av Finlands Akademi. För närvarande har fakulteten två spetsforskningsenheter vars arbete influerar både doktorsutbildningen och den övriga forskningen och undervisningen.

Det går allt oftare att arbeta på en doktorsavhandling åtminstone delvis på heltid. Doktorander ska visa upp en finansieringsplan redan när de ansöker om studierätt. Trots det godkänner fakulteten många slags vägar till doktorshatten. Fakulteten förutsätter inte heller att varje doktorsavhandling ska direkt anknyta till de fokusområden eller projekt som är aktuella för tillfället. Alla doktorander får handledning och stöd oavsett ämnesområde eller ålder.

Medelåldern för en disputand i teologi har sjunkit med mer än 10 år under de senaste hundra åren: vid 1907 års promotion var den cirka 53 år, numera är den kring 40 år. Teologie doktorernas medelålder är aningen lägre än genomsnittet inom humaniora. Om man ser till alla vetenskapsområden har medelåldern för doktorsexamen dock redan sjunkit klart under 40-årsstrecket.

Teologiska fakulteten har utvecklat sin doktorsutbildning i enlighet med Helsingfors universitets riktlinjer och nationella rekommendationer. Det tvärvetenskapliga inslaget har dock hört till teologie doktorsexamen ända från början. Ännu på 1990-talet måste den som ville avlägga doktorsexamen i teologi fullgöra omfattande studiehelheter i ett läroämne vid en annan fakultet. Detta krav avskaffades på grund av de allmänna bestämmelserna om omfattningen av doktorsexamina. Tvärvetenskapligheten framträder emellertid fortfarande i individuella studieplaner och i handledningsprocessen. Vid planeringen av examens innehåll fäster man mer vikt än tidigare vid internationalisering och samhälllig relevans.

Den teologiska doktorsutbildningen sker i dag vid doktorandprogrammet för teologi och ingår därmed i Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskarskolan på universitetets centrumcampus. De nya strukturerna har inte gjort de traditionella ämnesvisa forskarseminarierna obehövlige. Doktoranderna arbetar fortfarande med sina avhandlingar också i små grupper, där de får respons och kamratstöd.

Den goda interaktionen mellan doktoranderna ledde till att fakulteten fick en värdefull utmärkelse i slutet av 2016: Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskarskolan belönade doktoranderna vid

doktorandprogrammet i teologi för deras exemplariska, kreativa och initiativrika arbete för främjandet av doktorandernas gemenskap och deras integrering i forskarsamhället. Som professor vid fakulteten konstaterar jag att det är ett privilegium att få undervisa sådana doktorander.

Teologie doktorer behövs

Ett viktigt kriterium för en framgångsrik doktorsutbildning är hur de utexaminerade placerar sig i arbetslivet. Trots det ökade antalet teologie doktorer har det inte uppstått några sysselsättningsproblem, utan merparten har funnit sin plats i samhället. De senaste åren har utbudet av arbetsplatser för doktorer rentav blivit mer mångsidigt. Doktorer arbetar fortfarande rätt ofta inom kyrkan och i internationell verksamhet, men det är inte ovanligt att en nybakad doktor startar ett eget företag.

En mångsidig utbildning, en utforskande livshållning, omsorg om medmänniskorna och ett ansvarsfullt engagemang för arbetet och livet skapar goda framtidsutsikter för teologie doktorer också i framtiden.

Mina varmaste gratulationer till promovenderna, och jag önskar alla en lyckad fest.

Aila Lauha

Promotor